

INFORMACIJE IZ MUZEJA, GALERIJA I ZBIRKI

VISOKO

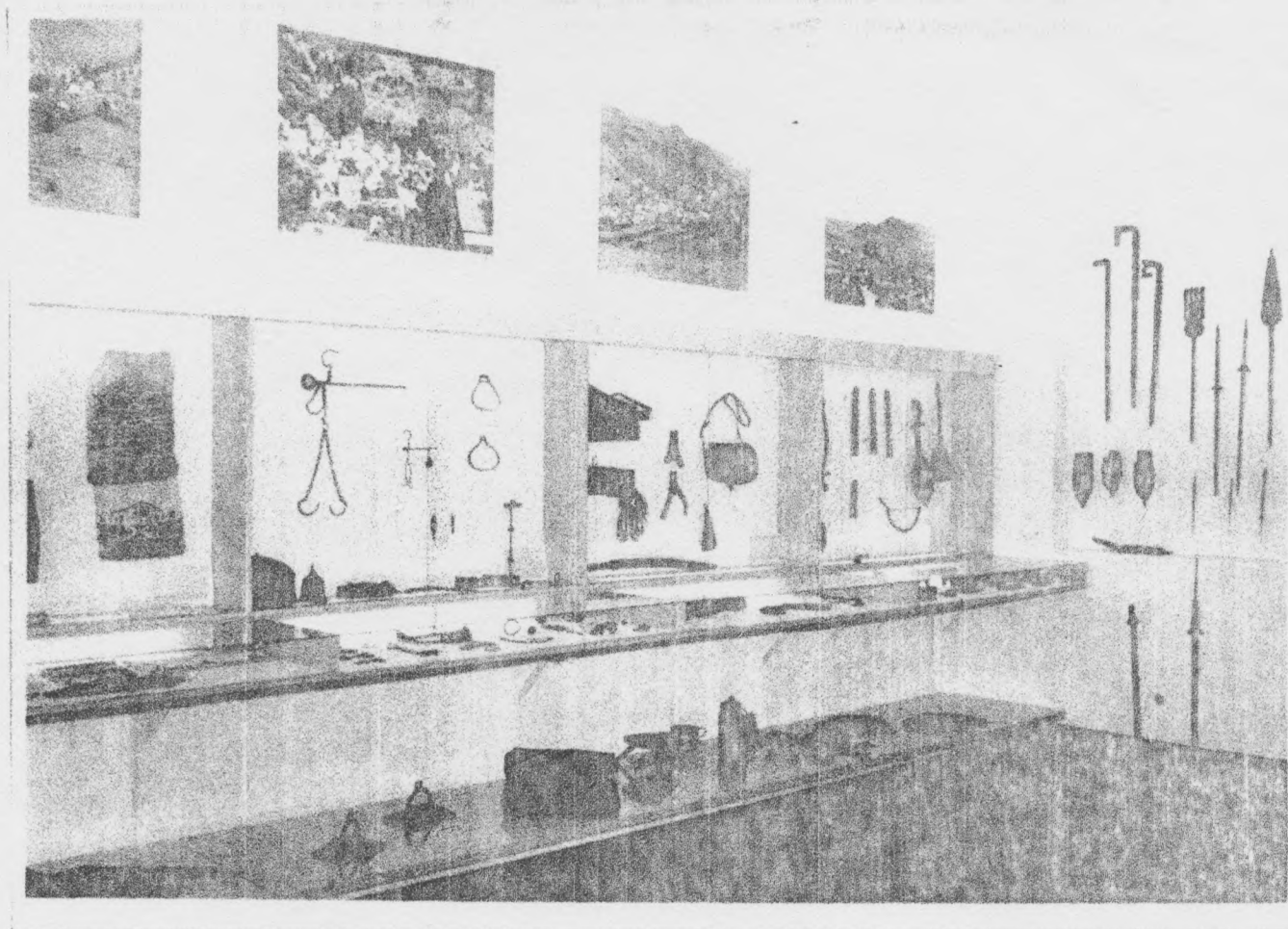
Lapidarij i etnografska zbirka
franjevačke gimnazije u Visokom

14. travnja 1975, otvoren je Lapidarij Franjevačke gimnazije u Visokom. On nosi podnaslov: Tragovi kulture neolita, Ilira, Rimljana i Stare Bosne na tlu Visokog i njegove okolice.

Najveći dio predmeta ove zbirke sabrao je tokom tridesetih godina profesor spomenute gimnazije fra Krunoslav Misilo vlastitim iskopavanjem. On je ujedno organizirao i izložbu nekih sitnijih predmeta iz neolita i rimskog doba i zbirku numizmatike. Veliku prepreku nekom zaokruženom izlaganju predmeta predstavljao je nedostatak prostora pa je tako najveći dio sakupljene građe već od početka bio ostavljen u podrumu.

Tokom zadnjih godina Franjevačka gimnazija je odvojila jednu prostoriju za povijesno-arheološku zbirku, nazvanu Lapidarij. Izabralo se kao temu prikaz ostataka kulture iz daljnje prošlosti a s obližnjeg terena - Visokog i njegove okolice: Breze, Kiseljaka, Kaknja. U tu zbirku smješten je dobar dio postojećeg fonda, dok je znatan dio ostao i dalje deponiran u podrumu.

Prehistorijska kultura prezentira izbor kamenih nožića, vrškova strijela, kamenih sjekira i motika te fragmenata neolitske keramike s raznovrsnim načinom ornamentiranja, zatim oruđe, oružje i nakit brončanog i željeznog doba. - Iliri su predstavljeni najprije golemom pločom Batonova roda iz I. stoljeća n.e., zatim s nadgrobniim spomenikom sa četiri lika u ilirskoj narodnoj nošnji i sa dva nadgrobna spomenika romaniziranih Ilira. - Kultura Rimljana prikazana je u raznim vidovima njihova života: u zanatima

DIO POSTAVA MUZEJSKE ZBIRKE FRANJEVAČKE GIMNAZIJE, VISOKO

/posude/, u umjetnosti /torzo dječaka/, religiji /službenom po-
ganstvu i mitraizmu / i kultu pokojnika /nadgrobni spomenici/.
Uz to je izložen novac i mali ukrasni predmeti.

Iz Stare Bosne ima manje sačuvanih predmeta, iako su se upravo
na tlu Visokog dizali dvorovi Kulina bana i Stjepana Kotromanića,
Tvrтка I. i dr. Zbog toga je dat pretežno grafički prikaz razvo-
ja srednjovjekovne Bosne putem karte Bosne i karte spomenika Vi-
sokog zatim rekonstrukcije krunidbene crkve na Milima /rad Đ.
Baslera, na osnovu iskopanih temelja/, slika stećka iz 1420. iz
obližnjeg Malog Dubrovnika, originalni pečat Stjepana Kotromani-
ća uz reprodukciju njegove povelje izdate 1323, slika Visokog iz
doba kad je 1697. samostan bio spaljen /iz bečkog vojnog arhiva/.
Od spomenika Stare Bosne pokazano je srednjovjekovno oružje /ma-
čevi, bodeži, koplja, stremeni/, stari kujundžijski radovi doma-
ćih majstora, stare knjige /među njima i prva povijest Bosne fra
Filipa Lastrića/ i dr.

Izložbu je tematski razradio i postavio viši kustos Zemaljskog
muzeja u Sarajevu Đuro Basler. Ona je namijenjena u prvom redu
učenicima ove škole kao sredstvo očigledne nastave i buđenja in-
teresa za domaću i stranu povijest a onda i za posjetioce koje
zanimaju prošlost, posebno prošlost ovog mjesta. U tu svrhu sastav-
ljena je i opširnija legenda uz svaku tematsku jedinicu.

Etnografska zbirka otvorena je 18. studenog 1975. Zbirka je ra-
nije, prije II. svjetskog rata, postojala u sklopu arheološke
zbirke iste ustanove - Franjevačke gimnazije. Ona je također bi-
la sabrana jednim dijelom tokom tridesetih godina. U tom ranijem
postavu ona je bila smještena u ovcem staklenom ormaru s pomič-
nim vertikalnim pregradama /za tekstil/ i u dvostrukoj pult vi-
trini te na dva-tri panoa. Predmeti su bili sabrani iz čitave
Bosne ali je manje postavljena bila njezina tematska neodre-
đenost i njezina razlivenost /ticala se čitave Bosne/.

Tokom zadnjih godina Franjevačka gimnazija odvojila je posebnu
prostoriju za tu, etnografsku zbirku i nabavila ukusne vitrine.
Nakon toga počelo je novo skupljanje predmeta prema određenoj
temi: narodna kultura katoličkog stanovništva srednje Bosne tj.
predjela oko Visokog /od Fojnice na zapadu do Olova na istoku,
te od Zenice na sjeveru do Sarajeva na jugu/. Ta kultura predoče-
na je ovdje izložbom zanata, napose radovima u drvetu i metalu i

nešto manje u koži, zatim prikazom seoskog i gradskog tekstila i veziva. Prikazan je i vjerski život ovog kraja s predmetima koji se upotrebljavaju u crkvi a značajni su za ovo područje, i uz božićne i uskrsne blagdane. Jedan dio zbirke pokazuje hladno i vatreno oružje.

Posebnu zanimljivost predstavlja prikaz "majdana" /tj. kovačnice s mehaničkim čekićem/ u Očeviji, koja pripada ovom području; taj gotovo posve izumrli način prerade željeza predočen je slikama, alatima i proizvodima.

Velika staklena vitrina obuhvaća seosku i gradsku nošnju ovog kraja. Za seosku nošnju izabrana je nošnja iz Kraljeve Sutjeske /odijelo odraslog muškarca, odrasle žene, djevojčice i dječaka; na toj nošnji dobro se osjeća njezina autohtonost i njezina starina. Kao primjer gradske nošnje uzeta je djevojačka nošnja iz Vareša, na kojoj se u kroju osjeća orijentalni upliv, a materijal je pretežno industrijski.

Izložbu su postavile, znalački i ukusno, stručne suradnice Zemaljskog muzeja u Sarajevu Radmila Fabijanić i Radmila Kajmaković. Fotografije krajolika /velike/ i narodnih običaja /manje/ izradio je Dragutin Radan, umjetnički fotograf iz Visokog.

Namjena ove izložbe je da upozna učenike i posjetioce Gimnazije s narodnom kulturom ovog kraja i da pridonese čuvanju narodnog blaga od propadanja.

Depo ove zbirke raspolaže s predmetima iz drugih područja Bosne, posebno iz Rame, Kupresa, Posavine i donekle Krajine, a i predmetima iz Srednje Bosne, koji nisu izloženi.

Dr fra Ignacije Gavran